

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال در ماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران

سعید پاکدلان^۱؛ علیرضا آذر براهمان^۲؛ وحید سماکار^۳ ساناز روح پرور^۴

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال در ماندگی مالی در شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. در این پژوهش، برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده می‌شود. براین اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتاب‌ها و مجلات تخصصی لاتین و و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، لوح‌های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران فارسی گردآوری می‌شود. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بانک جامع اطلاعات بورس استخراج می‌شود. قلمرو زمانی این پژوهش طی سال‌های ۱۳۹۲ لغایت ۱۳۹۸ می‌باشد. نتایج این پژوهش بیانگر این موضوع است

۱. دانش آموخته دکتری حسابداری دانشگاه مازندران و استادیار گروه حسابداری موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی شاندیز - مشهد.

۲. دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه مازندران و عضو هیئت علمی گروه حسابداری موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی شاندیز - مشهد.

۳. کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران - مرکز .

۴. کارشناسی ارشد رشته کامپیوتر - نرم افزار گروه کامپیوتر موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی شاندیز - مشهد.

که ابعاد مختلف اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری بر ورشکستگی دارند. اولین مؤلفه بررسی شده در زمینه اجتناب مالیاتی یعنی نرخ مؤثر مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی می‌باشد. مؤلفه دوم، یعنی تفاوت میزان مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی است. در نهایت مشخص شد تفاوت سود مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی می‌باشد. **واژگان کلیدی:** احتمال در ماندگی مالی، اجتناب مالیاتی، بورس اوراق بهادار تهران.

۱. مقدمه

فعالیت‌های اجتناب مالیاتی باعث استخراج اجاره بهای مدیریتی، عدم شناخت شرکتی و دعوی حقوقی و ریسک قابل توجه مجازات همراه است. همه این عوامل می‌توانند رابطه بین اجتناب مالیاتی و خطر ورشکستگی را به طور غیرمستقیم بررسی کنند. این عوامل همچنین مشارکت‌های نمایندگی را افزایش می‌دهند که به نوبه خود به هزینه بالاتر نمایندگی منجر می‌شوند. علاوه بر این، شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی مشارکت دارند، بالقوه با میزان بالاتری از هزینه دادرسی، جریمه و اعتبار روبه‌رو می‌شوند. اگر این هزینه‌ها بالاتر از مزایای جریان نقدی تولید شده توسط اجتناب مالیاتی باشد، خطر ورشکستگی برای شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی شرکت داشتند، بیشتر خواهد بود و بالعکس. مطالعات قبلی مانند گانتز^۱، ۲۰۱۷، کیم^۲، ۲۰۱۱ و ریچاردسون^۳ ۲۰۱۵ به همراه همکارانشان رابطه بین اجتناب مالیاتی و نوعی از ریسک مالی را بررسی می‌کنند. با این حال، برخلاف ریچاردسون و همکارانش در سال ۲۰۱۵، مطالعات ما بر این باور است که اجتناب مالیاتی خطر ورشکستگی را افزایش می‌دهد، نه بالعکس. (دغدغه‌های درون زایی ناشی از نتایج ریچاردسون و همکارانش، ۲۰۱۵ را تنظیم می‌کنیم). علاوه بر این، برخلاف گانتز ۲۰۱۷، کیم ۲۰۱۱ و همکارانشان مطالعات ما به جای خطر بازار، خطر ورشکستگی را بررسی می‌کند. این امری بسیار مهم است؛ چرا که اجتناب مالیاتی با خطر اطلاعات بالاتر مرتبط است. این نشان می‌دهد که خطری برای فعالان بازار وجود دارد و آن هم این است که یا در مورد اجتناب مالیاتی به هیچ عنوان مطلع نمی‌شوند، یا حداقل اطلاعات با کیفیت پایین دارند. بنابراین، این احتمال وجود دارد که بازار اطلاعات

1. Gantzer

2. kim

3. Richardsoun

مربوط به اجتناب مالیاتی را به دقت قیمت‌گذاری نکند. فعالان بازار همچنین ممکن است بر اساس حدس و گمان خود خطرات مرتبط با اجتناب مالیاتی را بیش از حد یا کمتر از آن بدانند. از این رو، ارزیابی بازار مبتنی بر خطرات مالی ناشی از اجتناب مالیاتی ممکن است به طور دقیق تصویری از آن را توصیف نکند.

در نتیجه، مطالعات ما به بررسی نمونه‌های واقعی عدم تعیین شرکت‌ها می‌پردازد که آیا اجتناب مالیاتی وضعیت شرکت را بدتر می‌کند یا خیر. مطالعات ما نیز شواهد بیشتری را برای درک بهتر معمای پنهان وایز باخ^۱ (۲۰۲۰) فراهم می‌کند. برای مثال، چرا برخی از شرکت‌ها فعالانه از مالیات اجتناب می‌کنند؛ در حالی که دیگر شرکت‌ها این کار را انجام نمی‌دهند. افزایش خطر ورشکستگی، علاوه بر دیگر پیامدهای منفی اقتصادی اجتناب مالیاتی که قبلاً شناسایی شده بود در حالت‌های مدیریتی مشارکت می‌کنند تا از مالیات جلوگیری شود. ثانیاً، این اولین مطالعه در جهت بررسی اثر سرمایه‌گذاری سبک بر روی خطر ورشکستگی شرکت‌ها است. این مطالعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چرا که در مطالعات پیشین؛ بطور نسبی اثرات سرمایه‌گذاری سبک بر روی خروجی شرکت‌ها بررسی نشده بود. درک هر چه بهتر آثار سرمایه‌گذاری سبک بسیار ضروری است؛ چرا که این نوع سرمایه‌گذاری می‌تواند شرکت‌ها را در موقعیت نامطلوبی با مقامات مسئول در حوزه مالیات قرار دهد. نتایج ما نشان می‌دهد شرکت‌هایی که طبق قوانین سرمایه‌گذاری سبک در استرالیا، از حداکثر آستانه بدهی مجاز فراتر می‌روند، با خطر ورشکستگی بیشتری مواجه هستند. مطالعات ما همچنین برای تدوین‌کنندگان، دارندگان اوراق قرضه، سهامداران و سایر سرمایه‌گذاران بیرونی مفید است. با توجه به اینکه اجتناب از پرداخت مالیات؛ خطر ورشکستگی را افزایش می‌دهد، دارندگان اوراق قرضه، سهامداران و تحلیل‌گران می‌توانند ناهنجاری در فعالیت‌هایی را که مبنی بر اجتناب از

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۵

پرداخت مالیات شرکت می‌باشد، به عنوان پرچم‌های قرمز بالقوه مشاهده کنند. طلبکاران و سهامداران می‌توانند اقدام به مطالبه مبلغ اضافی از شرکت‌هایی کنند که از پرداخت مالیات اجتناب می‌کنند. همچنین آنها می‌توانند شرایط سختگیرانه‌تری را برای تعهدات بدهی خود برای این شرکت‌ها اعمال کنند. طلبکاران، حتی می‌توانند شرایطی را اعمال کنند که پرداخت سود با میزان اجتناب شرکت از پرداخت مالیات ارتباط داشته باشد و یا از شرایطی استفاده کنند که باعث محدود شدن میزان اجتناب شرکت از پرداخت مالیات شود.

در ادبیات اجتناب مالیاتی در مورد اینکه آیا اجتناب مالیاتی به طور کلی برای شرکت‌ها سودمند است یا خیر؛ اتفاق آرای جزئی وجود دارد. با اینکه اکثر مطالعات اجتناب مالیاتی را به طور کلی یک فعالیت پر خطر می‌دانند. آنها همچنین دریافته‌اند که ذی‌نفعان مختلف خارجی تفاوت این خطرها را درک می‌کنند. به عنوان مثال، همکاران خود دریافته‌اند که اجتناب مالیاتی توسط سهامداران (به طور مثبت یا حداقل منفی) به طور بالقوه به دلیل صرفه جویی در مالیات دیده می‌شد در مقابل، هسان و همکاران^۱ در سال ۲۰۱۴ و شولین و همکاران^۲ در سال ۲۰۱۳ نیز اجتناب مالیاتی را توسط صاحبان سهام (بانک‌ها و دارندگان اوراق قرضه) مشاهده کردند. هسان و همکاران (۲۰۱۴) استدلال می‌کنند که صاحبان بدهی (از آن‌جا که درآمد بهره ثابتی دریافت می‌کنند) از پس انداز مالیاتی بهره‌مند نمی‌شوند؛ اما در معرض اجتناب مالیاتی قرار می‌گیرند. به شرکت‌هایی که از اجتناب مالیاتی استفاده می‌کنند اعتبار و رتبه‌بندی کمتری برای اوراق قرضه داده می‌شود که در این زمینه نمایندگی‌های مشمول مالیات معتقد هستند که این شرکت‌ها احتمال بیشتری برای قصور در پرداخت بدهی دارند (دهاوان و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

1. Hesan et al

2. Sholin et al

3. Dehavan et al

هنوز معلوم نیست که آیا این میزان پایین بودن به دلیل ارزیابی‌های خاص نمایندگی‌های مشمول مالیات و یا به دلیل اثرات نامطلوب مادی اجتناب مالیاتی در عدم پرداخت بدهی و یا خطر ورشکستگی است. پژوهش ما ادبیات مربوط به پیامدهای اقتصادی اجتناب مالیاتی را با بررسی تجربی و تأثیر مستقیم بر فعالیت‌های اجتماعی از مالیات بر احتمال ورشکستگی گسترش می‌دهد. دلایل دیگری نیز وجود دارد که نشان می‌دهد اجتناب مالیاتی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر خطر ورشکستگی بگذارد. نوگا و اشنادر^۱ در سال ۲۰۱۳ دریافتند که تغییرات غیرعادی زیادی در دفاتر اختلاف مالیاتی وجود دارد که به افزایش خطر ورشکستگی منجر می‌شود. علاوه بر این، الحاق این متغیرهای اختلاف دفتری مالیات، قدرت پیش بینی یک طرح پیش بینی ورشکستگی را بهبود می‌بخشد با نشان دادن اینکه اختلاف دفتری مالیات اطلاعات مربوط به پیش بینی ورشکستگی را منتقل می‌کند که در نسبت‌های مالی و متغیرهای بازار وجود ندارد.

از آنجا که اختلاف دفتری مالیات زیاد با کیفیت پایین درآمد و افت نرخ اعتباری همراه هستند، شرکت‌های دارای اختلاف دفتری مالیات بزرگ نیز می‌توانند با درآمد کمتر دوام داشته باشند که در این صورت، خطر ورشکستگی خود را افزایش می‌دهند. اختلاف دفتری مالیات بزرگ یا روندهای غیرعادی در آن شک و تردیدهایی را ایجاد می‌کند که ممکن است برخی از مسائل خاص درباره شرکت‌ها وجود داشته باشد که تنها برای مدیران شناخته شده و از نظر سهامداران پنهان باشد که این امر باعث اختلاف درآمد دفتری و مالیات می‌شود.

فعالیت‌های اجتناب مالیاتی باعث ایجاد اختلاف دفتری مالیات با کاهش درآمد مشمول مالیات می‌شود. تغییرات غیرعادی اجتناب مالیاتی نیز می‌تواند باعث تغییرات غیرعادی در اختلاف دفتری مالیات شود. این نشان می‌دهد که تغییرات در سطوح اجتناب مالیاتی می‌تواند

1. Noga and Ashnader

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۷

به طور بالقوه به خطر ورشکستگی بالاتر منجر شود. شرکت‌های استرالیایی تمایل بیشتری به نشان دادن رفتار متهورانه مالیاتی در زمان مشکلات مالی دارند در واقع اگر اجتناب مالیاتی خطر ورشکستگی شرکت را افزایش دهد، سپس اجتناب مالیاتی بیشتر در زمان مشکلات مالی ضد تولید است. تأثیر خطر ورشکستگی اجتناب مالیاتی برای شرکت‌هایی که در که مشکلات مالی ندارند نیز مهم است. اگر اجتناب مالیاتی، خطر ورشکستگی را افزایش دهد، شرکت‌هایی که در آن مشارکت دارند، پیامدهای مالی منفی را در قالب هزینه بالاتر بدهی و حق بیمه امنیتی از سرمایه گذاران متحمل خواهند شد. با برانگیختن این عوامل، تأثیرات مستقیم اجتناب مالیاتی را بر خطر ورشکستگی بررسی می‌کنیم. ما متوجه می‌شویم که فعالیت‌های اجتناب مالیاتی فردی ممکن است آثار متفاوتی بر خطر ورشکستگی داشته باشد. برخی از فعالیت‌ها مانند سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه ممکن بی‌ضرر و یا حتی مفید، در حالی که برخی دیگر مانند استفاده از سپرده‌های مالیاتی (طرفه رفتن از پرداخت) ممکن است مضر باشند. باتوجه به مطالب مطرح شده هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. بنابراین، در این مقاله به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پرداختیم.

۲. اجتناب مالیاتی و درماندگی مالی

فعالیت‌های اجتناب مالیاتی باعث استخراج اجاره بهای مدیریتی، عدم شناخت شرکتی و دعوی حقوقی و خطر قابل توجه مجازات همراه است. همه این عوامل می‌توانند رابطه بین اجتناب مالیاتی و خطر ورشکستگی را به طور غیرمستقیم اداره کنند. این عوامل همچنین مشارکت‌های نمایندگی را افزایش می‌دهند که به نوبه خود به هزینه بالاتر نمایندگی منجر می‌شوند. علاوه بر این، شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی مشارکت دارند به طور بالقوه با نرخ بالاتری از هزینه دادرسی،

جریمه و اعتبار روبه‌رو می‌شوند. اگر این هزینه‌ها بالاتر از مزایای جریان نقدی تولید شده توسط اجتناب مالیاتی باشد، خطر ورشکستگی برای شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی شرکت داشتند، بیشتر خواهد بود و بالعکس. مطالعات قبلی مانند گانتر^۱، ۲۰۱۷، کیم^۲، ۲۰۱۱ و ریچاردسون^۳ ۲۰۱۵ به همراه همکارانشان رابطه بین اجتناب مالیاتی و نوعی از ریسک مالی را بررسی می‌کنند. با این حال، برخلاف ریچاردسون و همکارانش در سال ۲۰۱۵، مطالعات ما بر این باور است که اجتناب مالیاتی خطر ورشکستگی را افزایش می‌دهد نه بالعکس (دغدغه‌های درون زایی ناشی از نتایج ریچاردسون و همکارانش، ۲۰۱۵). علاوه بر این، برخلاف گانتر^۱، ۲۰۱۷، کیم^۲ ۲۰۱۱ و همکارانشان مطالعات ما به جای خطر بازار، خطر ورشکستگی را بررسی می‌کند. این امری بسیار مهم است؛ چرا که اجتناب مالیاتی با خطر اطلاعات بالاتر مرتبط است. این نشان می‌دهد که خطری برای فعالان بازار وجود دارد و آن هم این است که یا در مورد اجتناب مالیاتی به هیچ عنوان مطلع نمی‌شوند یا حداقل اطلاعات با کیفیت پایین دارند. بنابراین، این احتمال وجود دارد که بازار اطلاعات مربوط به اجتناب مالیاتی را به دقت قیمت‌گذاری نکند. فعالان بازار همچنین ممکن است بر اساس حدس و گمان خود خطرهای مرتبط با اجتناب مالیاتی را بیش از حد یا کمتر از آن بدانند. از این رو، ارزیابی بازار مبتنی بر خطرات مالی ناشی از اجتناب مالیاتی ممکن است به طور دقیق تصویری از آن را توصیف نکند.

در نتیجه، مطالعات ما به بررسی نمونه‌های واقعی عدم تعیین شرکت‌ها می‌پردازد که آیا اجتناب مالیاتی وضعیت شرکت را بدتر می‌کند یا خیر. مطالعات ما نیز شواهد بیشتری را برای درک بهتر معمای پنهان وایز باخ^۴ (۲۰۲۰) فراهم می‌کند. برای مثال، چرا برخی از شرکت‌ها

-
1. Ganter
 2. kim
 3. Richardsoun
 4. Wise Bach

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۹

فعالانه از مالیات اجتناب می‌کنند؛ در حالی که دیگر شرکت‌ها این کار را انجام نمی‌دهند. افزایش خطر ورشکستگی، علاوه بر دیگر پیامدهای منفی اقتصادی اجتناب مالیاتی که قبلاً شناسایی شده بود در حالت‌های مدیریتی مشارکت می‌کنند تا از مالیات جلوگیری شود. ثانیاً، تا جایی که ما می‌دانیم این اولین مطالعه در جهت بررسی اثر سرمایه‌گذاری سبک بر روی خطر ورشکستگی شرکت‌ها است. این مطالعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چرا که در مطالعات پیشین؛ به طور نسبی آثار سرمایه‌گذاری سبک بر روی خروجی شرکت‌ها بررسی نشده بود. درک هر چه بهتر آثار سرمایه‌گذاری سبک بسیار ضروری است؛ چراکه این نوع سرمایه‌گذاری می‌تواند شرکت‌ها را در موقعیت نامطلوبی با مقامات مسئول در حوزه مالیات قرار دهد. نتایج ما نشان می‌دهد شرکت‌هایی که طبق قوانین سرمایه‌گذاری سبک در استرالیا، از حداکثر آستانه بدهی مجاز فراتر می‌روند، با خطر ورشکستگی بیشتری مواجه هستند. مطالعات ما همچنین برای تنظیم‌کنندگان، دارندگان اوراق قرضه، سهامداران و سایر سرمایه‌گذاران خارجی مفید است. با توجه به اینکه اجتناب از پرداخت مالیات؛ خطر ورشکستگی را افزایش می‌دهد، دارندگان اوراق قرضه، سهامداران و تحلیل‌گران می‌توانند ناهنجاری در فعالیت‌هایی را که مبنی بر اجتناب از پرداخت مالیات شرکت می‌باشد، به عنوان پرچم‌های قرمز بالقوه مشاهده کنند. طلبکاران و سهامداران می‌توانند اقدام به مطالبه مبلغ اضافی از شرکت‌هایی کنند که از پرداخت مالیات اجتناب می‌کنند. همچنین آنها می‌توانند شرایط سختگیرانه‌تری را برای تعهدات بدهی خود برای این شرکت‌ها اعمال کنند. طلبکاران، حتی می‌توانند شرایطی را اعمال کنند که پرداخت سود با میزان اجتناب شرکت از پرداخت مالیات ارتباط داشته باشد و یا از شرایطی استفاده کنند که باعث محدود شدن میزان اجتناب شرکت از پرداخت مالیات شود.

با توجه به رابطه میان درماندگی مالی و ورشکستگی شرکت، این نوع درماندگی قابل توجه‌ترین نوع درماندگی برای شرکت‌ها محسوب می‌شود و نه تنها صدمات مالی زیادی بر شرکت‌ها وارد می‌کند، بلکه بر بقا و توسعه آنها نیز تأثیر مستقیم دارد. وانگهی، هنگامی که در یک دوره زمانی یکسان شرکت‌های زیادی دچار درماندگی مالی شوند، ممکن است این امر

سبب ایجاد بحران مالی در بازار سرمایه گردد. از این رو، یافتن راهکارهای اساسی برای کمک به شرکت‌ها، به موضوع داغی برای تحقیق، هم در محیط دانشگاهی و هم در دنیای واقعی، تبدیل شده است در واقع در ماندگی مالی یا همان آشفتگی مالی با ورشکستگی مالی هم معنا نیست. به عبارت دیگر، آشفتگی مالی و ورشکستگی دو عبارت نزدیک، ولی متفاوت اند. آلتمن و هاتچکیس (۲۰۰۶) در ماندگی مالی را این گونه تعریف می‌کنند که هرگاه نرخ بازده تحقق یافته برای سرمایه به کار رفته در بنگاه، به صورت معنادار و مداوم کمتر از نرخ بازده درخواست شده باشد در ماندگی مالی روی داده است؛ در حالی که ورشکستگی وضعیتی حقوقی و قانونی است که برای بنگاه دارای در ماندگی مالی روی می‌دهد. ممکن است شرکتی برای مدت طولانی در ماندگی داشته باشد؛ ولی چون منع قانونی وجود ندارد، آن شرکت با ورشکستگی مواجه نشود. با توجه به افزایش روزافزون تعداد شرکت‌های درمانده مالی و وقوع بحران‌های مالی در دو دهه اخیر که افزایش شرکت‌های ورشکسته را به دنبال داشت، نیاز به تجزیه و تحلیل وضعیت مالی شرکت و آینده مالی شرکت‌ها، هر روز بیشتر احساس می‌شود. در نتیجه، ارائه بررسی در ماندگی مالی برای ذینفعان سازمان‌ها شامل اعتباردهندگان و سهامداران، در تصمیم‌گیری‌ها همه قشرهای جامعه بسیار سودمند خواهد بود (آلتمن و هاتچکیس^۱، ۲۰۰۶). مالیات به عنوان اصلی‌ترین ابزار کسب درآمد برای دولت‌ها برای رسیدن به اهداف اقتصادی و اجتماعی مطرح است. گسترش و تنوع فعالیت‌های اقتصادی و همچنین نقش فزاینده دولت‌ها در ایجاد و گسترش خدمات عمومی، تأمین اجتماعی و گسترش تعهدات دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی و تلاش در جهت تحقق رشد اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد، پرداخت و دریافت مالیات را به مثال‌های مهم و مؤثر تبدیل کرده است. در هر کشوری مالیات به عنوان یکی از ابزارهای اصلی دولت در اقتصاد، نقش بسیار مهمی را ایفا

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۱۱

می‌کند؛ به گونه‌ای که امروز در کشورهای صنعتی، بهبود و توسعه کارایی و اثربخشی اظهار مالیات مودیان و مطالبه آن توسط کارشناسان امور مالیاتی، ضمن رعایت اصل عدالت مالیاتی، از اهمیت زیادی برخوردار گردیده است (پژویان، ۱۳۸۰). از این رو، این پژوهش به دنبال یافتن پاسخی برای این سؤال است که آیا بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد؟ بنابراین، پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد.

با توجه به مبانی نظری پژوهش و مطالب ذکر شده، به برخی از تحقیقات در این زمینه اشاره می‌شود.

دنگ و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین درماندگی مالی و اجتناب مالیاتی پرداخته‌اند. نتایج بررسی آن‌ها بر روی ۳۶۹ شرکت نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین درماندگی مالی و اجتناب مالیاتی وجود دارد. همچنین به این نتیجه رسیدند که هرچه شرکت بیشتر در معرض خطر سرمایه باشد، اجتناب مالیاتی بیشتری به همراه خواهد داشت و شرکت‌های کوچک تمایل بیشتری به اجتناب از مالیات دارند. شرکت‌ها از اهرم بدهی به عنوان سپر مالیاتی برای کمک به کاهش تعهدات مالیاتی خود استفاده می‌کنند. شرکت‌هایی که دارایی‌های بلندمدت بزرگ دارند، نسبت به شرکت‌هایی که دارایی‌های بلندمدت کمی دارند، کمتر از مالیات اجتناب می‌کنند.

دهاوان و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی پرداخته‌اند. نشان داده شده است که اجتناب مالیاتی شرکت‌ها باعث افزایش

1. Dang et al

2. Dehavan et al

بدهی بانک و کاهش اعتبار و نرخ اوراق قرضه می شود. با این حال، مشخص نیست که آیا اجتناب مالیاتی در واقع احتمال ورشکستگی شرکت را افزایش می دهد یا اینکه فقط توسط بانک ها و نمایندگی های مشمول مالیات این گونه منفی دیده می شود. ما شرکت هایی را که در اجتناب مالیاتی مشارکت می کنند و همچنین شرکت هایی را که سرمایه ای اندک دارند و احتمال ورشکستگی آنها بیشتر است؛ پیدا می کنیم. برای حساب درون زایی و فرم عملکردی نادرست مشخصات نتایج را با استفاده از متغیرهای ابزاری و گرایش به روش های تطبیق نمره مورد بررسی قرار می دهیم. یافته هایمان با این دیدگاه که اجتناب مالیاتی یک فعالیت پرخطر است، سازگار هستند.

- آسترید وکاشان^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر تعدیل کننده گزارش پایداری در رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت پرداخته اند. این مطالعه همچنین اثر تعدیل کننده گزارش پایداری را در هر دو شرکت حساس به محیط زیست و شرکت های حساس به محیط زیست بررسی می کند. این تحقیق با استفاده از رگرسیون پانل تعدیل شده با ۵۹۶ مشاهده و ۷۳۴ مشاهده برای نرخ موثر مالیات نقدی و اصول مالیات پذیرفته شده نرخ مالیات موثر شرکت های پذیرفته شده در بورس سهام اندونزی بین ۲۰۱۴ و ۲۰۱۶ اجتناب مالیاتی با نقدی و اندازه گیری می شود. این پژوهش نشان می دهد که گزارش پایداری رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت را تعدیل می کند. نتایج نشان می دهد که ارتباط منفی با ارزش شرکت در شرکت های غیر حساس به محیط زیست و ارتباط مثبت با ارزش شرکت در شرکت های حساس به محیط زیست دارد. در نتیجه، گزارش پایداری تنها تأثیر بر ارزش شرکت را در شرکت های حساس به محیط زیست تغییر می دهد. نتایج حاکی از آن است که، برخلاف شرکت های حساس به محیط زیست، شرکت های غیر حساس به محیط زیست برای کاهش هزینه های شهرت اجتناب مالیاتی به گزارش پایداری نیاز دارند.

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۱۳

اصالت / ارزش - نحوه نگاه سهامداران به اجتناب از پرداخت مالیات همچنان نامشخص است، تحقیقات در مورد این موضوع اغلب نتواند نتیجه یکنواختی ایجاد کند.

- آسیدی^۱(۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین بهینه‌سازی مالیات و ارزش شرکت در تونس پرداخته است. هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین بهینه‌سازی مالی شرکت‌ها و ارزش شرکت در شرایط تونس در طی یک دوره ۱۱ ساله است. نتایج تجربی نشان داد که بهینه‌سازی مالیات، تعهدات و سرمایه‌گذاری ارزش شرکت را افزایش داده است. پس از تقسیم نمونه بین شرکت‌های لیست شده و لیست نشده، نتیجه گرفتند که در مقایسه با شرکت‌های لیست نشده، شرکت‌های لیست شده، بهتر قادر بودند تا از طریق اتخاذ یک سیاست مالیاتی، مالیات را بهینه‌سازی کنند.

- گالمور و لابرو^۲(۲۰۱۵) در بررسی ارتباط بین کیفیت محیط اطلاعات داخلی با اجتناب مالیاتی در فاصله زمانی سال‌های ۲۰۱۰-۱۹۹۴ در بورس سهام نیویورک، با به کارگیری نرخ موثر مالیات نقدی جهت سنجش اجتناب مالیاتی دریافتند که شرکت‌های با محیط اطلاعات داخلی با کیفیت تر نرخ موثر مالیات نقدی کمتر (اجتناب مالیاتی بیشتری) دارند.

- لانیس و ریچارد سون^۳(۲۰۱۱) به این نتیجه رسیدند که تعداد اعضای غیرموظف هیات مدیره رابطه‌ای منفی و معنادار با رویه مالیاتی متهورانه دارد. به عبارت دیگر، هرچه تعداد اعضای غیرموظف هیات مدیره بیشتر باشد، شرکت کمتر به مدیریت مالیات روی می‌آورد.

- مینیک و نوگا^۴(۲۰۱۰) در مطالعه‌ای اثرات ویژگی‌های اصول راهبری شرکت‌ها را بر مدیریت مالیات جست‌وجو کردند. آنها نشان دادند که طرح‌های پاداش به عنوان محرکی برای

1. Asidi

2. Galmore and Labroo

3. Lanis and Richard Sean

4. Minic and Noga

مدیران جهت سرمایه‌گذاری در طرح‌های بلندمدت و مالیات‌کاه عمل می‌کند. همچنین یافته‌ها نشان داد که مدیریت مالیات سهامداران را متنفع می‌سازد و مدیریت مالیات به طور مثبت با افزایش عایدی سهامداران در ارتباط است.

- تاجمیر و اسدی (۱۴۰۰) در مورد آشفتگی مالی شرکت‌ها در طول دوره حیاتشان به تحقیق و بررسی پرداختند و جامعه آماری تحقیق آنها شامل شرکت‌های بورسی در سال‌های بین ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ بود که با توجه به حذف سیستماتیک، تعداد ۱۱۰ شرکت را برای ادامه تحقیقات انتخاب کردند. یکی از اولین راهکارهای آن‌ها، برون‌رفت از این آشفتگی، کاهش هزینه‌های مختلف از جمله مالیات بود. همچنین به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های درمانده مالی تمایل بیشتری به اجتناب مالیاتی دارند. آن‌ها با هدف بررسی تأثیر آشفتگی‌های بازار مالی بر اجتناب از مالیات، روش تحلیل رگرسیون چند متغیره را به کار گرفتند. نتایج آنها نشان داد که بین آشفتگی مالی و اجتناب از مالیات رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بین نسبت جاری و اجتناب از مالیات رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

- برزگری خانقا و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی اثر تعاملی ریسک مالیاتی و مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. هدف از انجام این پژوهش در مرحله اول، ارائه الگویی جهت سنجش ریسک مالیاتی و در مرحله بعد، بررسی اثر ریسک مالیاتی و مسئولیت اجتماعی و همچنین اثر تعاملی آنها بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در چارچوب الگوهای قیمت‌گذاری تک عاملی، سه عاملی، چهارعاملی و پنج عاملی می‌باشد. هدف دیگر پژوهش، مقایسه قدرت توضیح دهنده الگوهای قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای است. برای رسیدن به اهداف پژوهش، داده‌های ۱۰۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۶ جمع‌آوری گردید و با استفاده از تکنیک داده‌های تلفیقی تجزیه و تحلیل شد. این پژوهش کاربردی و از نوع تحلیلی - تبیینی است. یافته‌های پژوهش نشان دادند که ریسک

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۱۵

مالیاتی و مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت در هر چهار الگوی قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در شرکت‌های پذیرفته شده اثر معنادار دارند.

- کنگرلویی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت با تأکید بر هزینه نمایندگی و کیفیت افشای شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری این پژوهش شامل ۶۸ شرکت برای دوره زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۳ است. در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بدون در نظر گرفتن هزینه‌های نمایندگی و کیفیت افشا، بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود ندارد. اجتناب مالیاتی شرکت تأثیری بر هزینه نمایندگی ندارد. همچنین که کیفیت افشای شرکت بر رابطه اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت تأثیر دارد.

- فخاری و طهماسبی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. در واقع اجتناب مالیاتی سبب می‌شود تا محیط اطلاعاتی مبهم شده و کاهش شفافیت محیط اطلاعاتی این امکان را فراهم می‌آورد تا مدیران دست به مدیریت سود بزنند. لذا اجتناب مالیاتی به طور بالقوه می‌تواند یکی از انگیزه‌های مدیریت سود تلقی شود. بر همین اساس، تحقیق حاضر با محاسبه اجتناب مالیاتی از طریق تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات و همچنین مدیریت سود تعهدی از طریق مدل کازنیک به بررسی تأثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود می‌پردازد. برای این منظور، تعداد ۱۰۴ نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ انتخاب شده و با استفاده از روش رگرسیون تحلیلی ترکیبی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که اجتناب مالیاتی تأثیری مثبت و معناداری بر مدیریت سود شرکت‌های بورسی دارد. این یافته‌ها می‌تواند برای مدیران اجرایی، مقام‌های مالیاتی و سرمایه‌گذاران از جهت تبیین چگونگی ارتباط بین اجتناب مالیاتی و مدیریت سود مفید باشد.

- عابدی و صفرگرایی (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با ارزش شرکت و مطالعه اثر تعدیل کنندگی شفافیت اطلاعاتی بر این رابطه پرداختند. بدین منظور، برای سنجش اجتناب مالیاتی از دو سنجش تفاوت دفتری مالیات و نرخ مؤثر مالیاتی و همچنین نسبت Q توپین به عنوان سنجش ارزش شرکت استفاده گردید. یافته‌های به دست آمده، حاکی از آن است که اجتناب مالیاتی، سبب کاهش ارزش شرکت می‌گردد. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که شفافیت اطلاعاتی اثر منفی اجتناب مالیاتی بر ارزش شرکت را تعدیل می‌کند.

- خدای پور و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و میزان نگهداشت وجه نقد با لحاظ شرایط محدودیت مالی پرداختند. نمونه آماری تحقیق شامل ۷۵ شرکت طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰ است. نتایج تحقیق نشان داد که شرکت‌هایی که از پرداخت مالیات اجتناب می‌کنند، میزان وجه نقد بیشتری دارند. همچنین در شرکت‌هایی که با محدودیت مالی روبه‌رو هستند، این رابطه قوی‌تر است.

- مشایخی و علی پناه (۱۳۹۳) تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت را بررسی کردند. برای اجرای این تحقیق، داده‌های ۹۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به عنوان نمونه تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق حاکی از وجود رابطه مثبت بین فعالیت‌های اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت است. در ادامه بعد از دسته بندی کردن سال - شرکت‌های نمونه به گروه راهبری شرکتی خوب و بد، با استفاده از رگرسیون بخشی، اثر راهبری شرکتی بررسی شد. نتایج نشان داد که با بهبود کیفیت ساختار راهبری شرکتی، تأثیر مثبت فعالیت‌های اجتناب مالیاتی بر ارزش شرکت بیشتر می‌شود.

- رضایی و مشیری (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر ساختار مالکیت بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها» پرداخته است. نتایج آزمون تجربی با استفاده از اطلاعات مربوط به ۸۹ شرکت نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی ده سال (۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰) مورد بررسی قرار گرفت. ساختار مالکیت از طریق مالکیت بلوکی و نهادی و اجتناب مالیاتی از طریق دو معیار نرخ مؤثر مالیات نقدی و اختلاف دائمی مالیات اندازه‌گیری شد. نتایج نشان می‌دهد که بین مالکیت

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۱۷

بلوکی و معیار اختلاف دائمی مالیات رابطه معنادار و منفی و با نرخ مؤثر مالیات نقدی رابطه معناداری یافت نشد. ضمناً بین مالکیت نهادی و معیار اختلاف دائمی مالیات رابطه معنادار و منفی و در روش نرخ مؤثر مالیات نقدی رابطه معناداری یافت نشد.

- دیدار و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی» بر شکاف مالیاتی پرداخته است. این ارزیابی از طریق بررسی رابطه بین برخی از سازوکارهای حاکمیت شرکتی شامل استقلال هیئت مدیره، دوگانگی نقش مدیرعامل، سهامداران نهادی، مالکیت دولتی، حسابرسی داخلی، اظهار نظر حسابرِس، تغییر حسابرِس و معامله با اشخاص وابسته با شکاف مالیاتی انجام گرفته است. همچنین برای نتیجه‌گیری بهتر، دو متغیر کنترلی اندازه شرکت و اهرم مالی وارد مدل پژوهش شده است. برای این منظور، ۱۱۰ شرکت نمونه برای یک دوره شش‌ساله در بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ بررسی شده است. آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش رگرسیونی چندمتغیره بر اساس داده‌های تلفیقی انجام گرفت. نتایج پژوهش، بیانگر این است که رابطه متغیرهای استقلال هیئت مدیره، مالکیت دولتی، نوع اظهار نظر حسابرِس، تغییر حسابرِس و اهرم مالی با شکاف مالیاتی، منفی است و متغیرهای حسابرِس داخلی و اندازه شرکت رابطه مثبتی با شکاف مالیاتی دارند. همچنین متغیرهای دوگانگی نقش مدیرعامل، سهامداران نهادی و معامله با اشخاص وابسته، رابطه معناداری با شکاف مالیاتی ندارند.

- پورحیدی و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر شفافیت گزارشگری مالی انجام داد. نمونه آماری پژوهش شامل ۷۵ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ است. نتایج پژوهش نشان داد که فعالیت‌های برنامه ریزی مالیاتی، شفافیت گزارشگری مالی شرکت را کاهش می‌دهد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات مستلزم پنهان کردن حقایق و معاملات پیچیده است که بر محیط اطلاعاتی شرکت تأثیر منفی می‌گذارد و باعث کاهش شفافیت گزارشگری مالی شرکت می‌شود.

- خدماتی پور و امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی و تأثیر مالکیت نهادی بر این رابطه طی دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۹ پرداختند. از آنجا که مالکیت نهادی هم بر اجتناب مالیاتی و هم بر هزینه بدهی مؤثر است، تأثیر این ساز و کار حاکمیت شرکتی بر رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی نیز مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد با افزایش اجتناب از پرداخت مالیات هزینه بدهی شرکت کاهش می یابد. همچنین مالکیت نهادی تأثیر معنی داری بر رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی ندارد. در جدول زیر مروری بر روی برخی از کارهای پیشین شده است.

مطالعه	یافته‌ها
برزگری خانقا و همکاران (۱۳۹۹)	در پژوهشی به بررسی اثر تعاملی ریسک مالیاتی و مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند
کنگرلویی و همکاران (۱۳۹۷)	در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت با تأکید بر هزینه نمایندگی و کیفیت افشای شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند
فخاری و طهماسبی (۱۳۹۶)	در پژوهشی به بررسی تأثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند
عابدی و صفرگرایی (۱۳۹۵)	به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با ارزش شرکت و مطالعه اثر تعدیل کنندگی شفافیت اطلاعاتی بر این رابطه پرداختند
خدماتی پور و همکاران (۱۳۹۴)	به بررسی رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و میزان نگره داشت وجه نقد با لحاظ شرایط محدودیت مالی پرداختند
مشایخی و علی پناه (۱۳۹۳)	تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت را بررسی کردند
رضایی و مشیری (۱۳۹۳)	در پژوهشی تحت عنوان تأثیر ساختار مالکیت بر اجتناب مالیاتی شرکت‌ها پرداخته‌اند
دیدار و همکاران (۱۳۹۳)	در پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر شکاف مالیاتی پرداخته‌اند

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۱۹

پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر شفافیت گزارشگری مالی انجام دادند	پورحیدی و همکاران (۱۳۹۳)
به بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی و تأثیر مالکیت نهادی بر این رابطه طی دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۹ پرداختند	خدای پور و امینی نیا (۱۳۹۲)
در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال ریسک ورشکستگی پرداخته است	دهاوان و همکاران ^۱ (۲۰۲۰)
در پژوهشی به بررسی تأثیر تعدیل کننده گزارش پایداری در رابطه بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت پرداخته‌اند	آسترید و کاشان ^۲ (۲۰۲۰)
در پژوهشی به بررسی ارتباط بین بهینه سازی مالیات و ارزش شرکت در تونس پرداخته است	آسیدی ^۳ (۲۰۱۶)
به بررسی ارتباط بین کیفیت محیط اطلاعات داخلی با اجتناب مالیاتی پرداختند	گالمور و لابرو ^۴ (۲۰۱۵)
به این نتیجه رسیدند که تعداد اعضای غیرموظف هیات مدیره رابطه‌ای منفی و معنادار با رویه مالیاتی متهورانه دارد	لانیس و ریچارد سون ^۵ (۲۰۱۱)
در مطالعه‌ای اثرات ویژگی‌های اصول راهبری شرکت‌ها را بر مدیریت مالیات جست‌وجو کردند	مینیک و نوگا ^۶ (۲۰۱۰)
نشان داد که واکنش‌های بین حاکمیت شرکتی و مالیات به صورت متقابل بوده است	ساتوری ^۷ (۲۰۰۸)

1. Dehavan et al

2. Astrid&kashan

3. Asidi

4. Galmore and Labroo

5. Lanis and Richard Sean

6. Minic and Noga

7. Satori

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه اصلی: اجتناب مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

فرضیه فرعی اول: نرخ مؤثر مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

فرضیه فرعی دوم: اختلاف میزان مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

فرضیه فرعی سوم: اختلاف سود مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

۳. روش شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ طبقه‌بندی پژوهش بر مبنای هدف، از نوع کاربردی، از لحاظ طبقه بندی بر حسب روش، از نوع توصیفی و از میان انواع پژوهش‌های توصیفی، از نوع همبستگی است. رویکرد این پژوهش، پس رویدادی (استفاده از داده‌های رویدادهای گذشته) است. به منظور آزمون فرضیه‌ها، روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. همچنین جهت اطمینان از قابل اتکا بودن نتایج، از آزمون‌های پیش فرض استفاده از رگرسیون، استفاده شده است.

شرکت‌های مورد آزمون در این پژوهش شامل تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ می‌باشند. این نمونه دربردارنده شرکت‌هایی هستند که دارای مجموعه شرایط زیر باشند:

تا قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه باشد. در دوره مورد بررسی تغییر یا توقف در دوره مالی نداشته باشند. جزو بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ،

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۲۱

بانک‌ها و...) نباشند. پس از اعمال محدودیت‌ها، تمامی شرکت‌های باقیمانده یعنی ۱۷۶ شرکت در طی ۷ سال از ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گرفت.

۴. الگوهای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

۴-۱. اجتناب مالیاتی

از دیدگاه نظری، منظور از اجتناب مالیاتی، تلاش برای کاهش مالیات‌های پرداختی است (هانلون و هیتزمن^۱، ۲۰۱۰).

۴-۲. درماندگی مالی

یکی از مشخصه‌های مهم یک تریدر حرفه‌ای، «مدیریت ریسک» است. مدیریت ریسک باعث می‌شود که ما در بازی معامله باقی بمانیم و به ما اجازه می‌دهد که موقعیت‌های مناسب را شکار کرده و در درازمدت سود کنیم. شما باید ریسک معاملات در هر ترید، در هر روز، در هر هفته و در هر ماه را بدانید و مهم‌تر از همه درماندگی مالی را هم باید محاسبه کنید. اغلب تریدرها ریسک هر ترید را محاسبه و کنترل می‌کنند؛ ولی راجع به درماندگی مالی چیزی نمی‌دانند. درماندگی مالی از دست دادن مقداری از سرمایه‌تان است که بعد از آن، دست از معامله بر می‌دارید. به ندرت این ریسک ۱۰۰٪ است چراکه کمتر تریدی وجود دارد که منتظر بماند تا آخرین دینارش را هم از دست بدهد. به درصدی از سرمایه که تریدر بعد از آن دیگر دست از معامله کردن برای مدتی برمی‌دارد و به اصلاح استراتژی معاملاتی‌اش می‌پردازد، ریسک ورشگستگی گفته می‌شود (سلطانی، ۱۳۹۹).

متغیر مستقل:

۱. متغیر مستقل پژوهش حاضر، اجتناب مالیاتی است که برای اندازه گیری آن مطابق با پژوهش چن و همکاران (۲۰۱۹) و عرب صالحی و هاشمی (۱۳۹۴) از نرخ موثر مالیاتی (ETR) استفاده می شود که از طریق رابطه زیر محاسبه می گردد.

$$\frac{TTE_{i,t}}{PTE_{i,t}} ETR_{i,t}$$

که در آن:

$ETR_{i,t}$: نرخ موثر مالیاتی شرکت i در سال t ; $TTE_{i,t}$: کل هزینه مالیات شرکت i در سال t و: $PTE_{i,t}$ سود قبل از مالیات شرکت i در سال t است. از آن جا که هر چه نرخ موثر مالیاتی شرکت کمتر باشد، میزان اجتناب مالیاتی آن شرکت بیشتر است. نرخ های مالیاتی محاسبه شده در عدد منفی یک (-۱) ضرب می شود تا معیار مستقیمی از اجتناب مالیاتی شرکت به دست آید.

۲. به منظور شناسایی شرکت های درگیر در سطوح متفاوت اجتناب مالیاتی، الگوی مورد استفاده برای اندازه گیری اجتناب مالیاتی، الگوی معرفی شده توسط مهرانی و سیدی (۱۳۹۲) می باشد که به صورت ذیل می باشد.

نرخ واقعی مالیات - نرخ قانونی مالیات = اجتناب مالیاتی

۳. تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات (BTD₂)

نماینده سنجش فعالیت های اجتناب از پرداخت مالیات می باشد که از تفاوت بین سود قبل از مالیات شرکت و سود مشمول مالیات بدست می آید به منظور از بین بردن اثر مقیاس، بر دارایی های اول دوره تقسیم گردیده است در پژوهش های صورت گرفته در مورد اجتناب از پرداخت مالیات از معیارهای متفاوتی برای سنجش اجتناب از پرداخت مالیات استفاده شده است. در این تحقیق به پیروی از کار پلسکو (۲۰۰۶) و دسانی و دارماپالا (۲۰۰۹) از تفاوت

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۲۳

بین سود حسابداری (سود قبل از مالیات) و سود مشمول مالیات به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات و از اطلاعات صورت سود و زیان برای تخمین سود مشمول مالیات استفاده شده است. سود مشمول مالیات از طریق تقسیم هزینه مالیات بر نرخ مالیات قانونی محاسبه شده است. هانلون و همکاران (۲۰۰۵) و دسای و همکاران (۲۰۰۹) که استفاده از سود مشمول مالیات برآوردی معیاری مناسب تر از سود مشمول مالیات واقعی است، به این دلیل که بازار فقط از اطلاعات عمومی موجود برای ارزیابی قیمت سهام استفاده می‌کند.

متغیرهای کنترلی

نسبت‌های صورت مالی به عنوان متغیرهای کنترلی انتخاب شده‌اند که شامل بازده حقوق صاحبان سهام (سود خالص تقسیم بر مجموع حقوق صاحبان سهام)، نسبت نقدینگی عملیاتی (سرمایه در گردش تقسیم بر مجموع سرمایه)، نسبت اهرم دفتری (مجموع بدهی‌ها تقسیم بر مجموع دارایی‌ها)، نقدینگی تعریف شده به عنوان نسبت فعلی (سرمایه جاری تقسیم بر بدهی‌های جاری)، و توانایی تولید جریان نقدی (جریان نقدی حاصل از عملیات تقسیم بر مجموع دارایی) می‌شوند. علاوه بر این، متغیرهای بازار به صورت متغیرهای کنترلی انتخاب شده‌اند، شامل نسبت بازار به دفتر (سرمایه بازار تقسیم بر کل حقوق صاحبان سهام)، اندازه نسبی شرکت (لگاریتم طبیعی نسبت سرمایه بازار به کل ارزش بازار ASX)، نسبت اهرم بازار (سرمایه بازار تقسیم بر بدهی‌های کل) و بازده مازاد گذشته (بازده سالانه سال قبلی شرکت منهای بازده سالانه سال گذشته بازار).

۵. مدل آزمون فرضیه‌های پژوهش

هدف این پژوهش، بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. با توجه به اینکه برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی از سه شاخص نرخ مؤثر مالیاتی و اختلاف نرخ مالیاتی و اختلاف سود مالیاتی اندازه‌گیری می‌شود؛

هدف مذکور در قالب سه فرضیه جداگانه مورد بررسی قرار می گیرد. برای آزمون فرضیه های پژوهش از الگوهای کلی زیر متناسب با هر فرضیه استفاده می شود:

$$BANKRUPTCY_{it} = \beta_0 + \beta_1 TAX_{it} + \beta_{2-11} CONTROLS_{it} + \varepsilon$$

جدول شماره (۱) تعریف متغیرهای مدل رگرسیون فرضیه پژوهش

نام متغیر	نوع متغیر			نماد متغیر
	کنترل	مستقیم	والسته	
احتمال در ماندگی مالی			✓	مدل ZSCORE آلتمن
اجتناب مالیاتی		✓		کل هزینه مالیات شرکت تقسیم بر سود قبل از مالیات شرکت
بازده سرمایه	✓			درآمد خالص تقسیم بر مجموع سرمایه
نسبت نقدینگی عملیاتی	✓			سرمایه در گردش تقسیم بر مجموع سرمایه
نسبت اهرم مالی	✓			مجموع بدهی ها تقسیم بر مجموع دارایی ها
نسبت بازار به دفتر	✓			سرمایه بازار تقسیم بر کل حقوق صاحبان سهام
اندازه نسبی شرکت	✓			لگاریتم طبیعی نسبت سرمایه بازار به کل ارزش بازار
نسبت اهرم بازار	✓			سرمایه بازار تقسیم بر بدهی های کل
بازده مازاد گذشته	✓			بازده سالانه سال قبلی شرکت منهای بازده سالانه سال گذشته بازار
جزء باقیمانده یا خطا				

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۲۵

۶) تجزیه و تحلیل داده‌ها

۶-۱) آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش برای شرکت‌های نمونه در جدول شماره (۲) ارائه شده است که بیانگر مقدار پارامترهای توصیفی شامل شاخص‌های مرکزی از قبیل میانگین و میانگین می‌باشد و در انتها آماره‌های نسبی پراکندگی به چگونگی توزیع مشاهدات می‌پردازند. از آن جا که تعداد شرکت‌های نمونه ۱۷۶ شرکت در ۷ سال در محدوده ۱۳۹۲-۱۳۹۸ بررسی شده، تعداد مشاهدات در داده‌های تابلویی ۱۲۳۲ مورد است.

جدول شماره ۲: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق برای شرکت‌های نمونه								
تعریف عملیاتی	نماد متغیر	مقیاس اندازه	توزیع	میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر	حداقل	استاندارد انحراف
ورشکستگی شرکت	□□□□ □□□□	1232	4/709032	2/912563	163/2213	-9/49345	9/125360	
نرخ مؤثر مالیاتی	اجتناب مالیاتی TA	1232	0/090162	0/060422	2/191801	-1/11506	0/123510	
اختلاف نرخ مالیاتی		1232	-0/24836	0/188198	17/97069	-239/983	7/447132	
اختلاف سود مالیاتی		1232	-0/06001	-0/03724	1/063252	-0/84191	0/168935	
سودآوری	roa	1232	0/101981	0/080738	0/837502	-0/16325	0/172268	
نسبت سرمایه در گردش	ol	1232	0/089093	0/130324	0/836868	-0/14121	0/351153	

0/376792	0/011725	3/975776	0/599725	0/619850	1232	lev	اهرم مالی
4/027423	0/000852	65/85458	1/245018	1/904259	1232	Current	نسبت جاری
0/144829	-0/48588	0/872513	0/084370	0/106433	1232	CFGA	نسبت جریان وجه نقد
36/86022	0/000000	73/6640	4/496000	9/815726	1232	MBRatio	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری
1/699556	10/44990	19/77391	14/38052	14/60886	1232	Firmrelsize	اندازه شرکت
14/62480	0/000000	66/1895	1/800307	5/216450	1232	Mktlev	نسبت ارزش سهام به بدهی

همان طور که به طور مختصر اشاره شد، شاخص های پراکندگی، میزان پراکندگی یا تغییراتی که در بین داده های یک توزیع وجود دارد را نشان می دهند. ممکن است توزیع هایی وجود داشته باشند که میانگین های آن ها مساوی باشد، ولی پراکندگی آن ها در اطراف میانگین اختلاف داشته باشد. یکی از مهم ترین و معتبرترین شاخص های پراکندگی که در این تحلیل بدان ها پرداخته شده است، انحراف معیار (انحراف استاندارد) است. این معیار جذر مثبت واریانس داده ها است که بر سایر آماره های پراکندگی رجحان دارد. همچنین در مقایسه دو یا چند جامعه آن که انحراف معیارش کم تر است، مقادیر صفت مورد مطالعه آن جامعه یکنواخت تر از جامعه های دیگر است. اگر پراکندگی بالا باشد انحراف استاندارد بزرگ خواهد شد. یافته های توصیفی حاصل از این پژوهش شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، کمترین مشاهده و بیشترین مشاهده طی جداول ذیل ارائه می شود. تفاوت اندک بین متغیر میانه و میانگین حاکی از

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۲۷

نرمال بودن متغیرهاست. همچنین متغیرها دارای انحراف معیار پایین هستند و این مورد نیز موید توزیع یکنواخت داده‌ها می‌باشد.

۲-۶. آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

برخلاف آن چه در مورد داده‌های سری زمانی مرسوم است، در مورد داده‌های پانل نمی‌توان برای آزمون مانایی از آزمون‌های دیکی فولر و دیکی فولر تعمیم یافته استفاده کرد، بلکه لازم است به نحوی مانایی جمعی متغیرها آزمون شود که برای این منظور می‌بایست از آزمون هادری استفاده شود. بر این اساس آزمون هادری فرض می‌کند که یک ریشه واحد یکسان وجود دارد، به طوری که ρ_i برای داده‌های مقطعی یکسان هستند. نتایج آزمون هادری در جدول شماره (۳) منعکس شده است.

براساس این نتایج، فرضیه صفر مثبتی بر ریشه واحد متغیرها یا نامانایی آنها در سطح ۰.۰۵ اطمینان رد می‌شود و تمامی متغیرهای پژوهش مانا می‌باشند. بنابراین، بدون نگرانی از وجود ریشه واحد متغیرها، میتوان الگوی این پژوهش را برآورد کرد.

جدول شماره ۳: نتایج آزمون مانایی (آزمون هادری)			
آماره آزمون	آزمون معناداری	نماد متغیر	تعریف عملیاتی
20/0395	0/0000***	□□□□□□□□□□	ورشکستگی شرکت
11/6810	0/0000***	اجتناب مالیاتی TA	نرخ مؤثر مالیاتی
23/4574	0/0000***		اختلاف نرخ مالیاتی
10/4762	0/0000***		اختلاف سود مالیاتی
12/6043	0/0000***	Roa	سودآوری
19/0466	0/0000***	OI	نسبت سرمایه در گردش

19/7296	0/0000***	Lev	اهرم مالی
6/35978	0/0000***	Current	نسبت جاری
13/7031	0/0000***	CFGa	نسبت جریان وجه نقد
28/7306	0/0000***	MBRatio	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری
22/9407	0/0000***	Firmrelsize	اندازه شرکت
20/7885	0/0000***	Mktlev	نسبت ارزش سهام به بدهی

۳-۶. آزمون‌های تعیین روش تخمین مدل داده‌های تابلویی

قبل از برازش مدل رگرسیونی و آزمون فرضیه، باید بررسی گردد که چه مدل رگرسیونی مناسب آزمون فرضیه است. برای تعیین استفاده از یکی از روش‌های مدل داده‌های تلفیقی یا مدل اثرات ثابت یا مدل اثرات تصادفی، از سه آزمون F تعمیم یافته (چاو)، ضریب لاگرانژ و هاسمن استفاده می‌شود.

از آزمون‌های زیر برای تعیین روش برآورد مدل استفاده شد:

۱. آزمون F تعمیم یافته (چاو): جهت تعیین استفاده از مدل داده‌های تلفیقی (PLS)^۱ یا مدل اثرات ثابت (FE)^۲. اگر $\text{prob} \leq 0.05$ باشد، مدل اثر ثابت و در غیر این صورت مدل داده‌های تلفیقی مورد تأیید است.

۲. آزمون ضریب لاگرانژ: جهت تعیین استفاده از مدل داده‌های تلفیقی یا مدل اثرات تصادفی. اگر $\text{prob} \leq 0.05$ باشد مدل اثر تصادفی (RE)^۳ و در غیر این صورت، مدل داده‌های تلفیقی مورد تأیید است.

1. Panel Least Squares (PLS)

2. Fixed Effects (FE)

3. Random Effects (RE)

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۲۹

۳. آزمون هاسمن: جهت تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت یا مدل اثرات تصادفی. اگر

$\text{prob} \leq 0.05$ باشد مدل اثر ثابت و در غیر این صورت، مدل اثر تصادفی مورد تأیید است.

با توجه به نتایج جدول شماره (۴)، جهت مدل اول معناداری آزمون F تعمیم یافته (چاو)

از ۰.۰۵ کمتر است. لذا از بین مدل آثار ثابت و مدل داده‌های تلفیقی، مدل آثار ثابت

برگزیده می‌شود. در مرحله بعد معناداری آزمون هاسمن از ۰.۰۵ کمتر است. لذا از بین مدل

آثار ثابت و مدل آثار تصادفی، مدل آثار ثابت برگزیده می‌شود. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت

از بین سه مدل مذکور، مدل آثار ثابت جهت برازش مدل رگرسیونی اول پژوهش مورد استفاده

قرار گیرد.

جدول شماره ۴: آزمون تعیین روش تخمین مدل داده‌های تابلویی جهت مدل اول پژوهش			
نتیجه	معناداری	آماره آزمون	آزمون‌های تشخیص
تأکید مدل اثرات ثابت در مقابل مدل داده‌های	0/0000	17/183493	آزمون F تعمیم یافته
تأکید مدل ثابت در مقابل مدل اثرات تصادفی	0/0000	87/324587	آزمون هاسمن
تأکید مدل اثرات ثابت در مقابل مدل اثرات تصادفی و مدل			نتیجه نهایی

همچنین با توجه به نتایج جدول شماره (۵)، جهت مدل دوم پژوهش معناداری آزمون F

تعمیم یافته (چاو) کمتر از ۰.۰۵ است. لذا از بین مدل اثرات ثابت و مدل داده‌های تلفیقی،

مدل اثرات ثابت برگزیده می‌شود. در مرحله بعد معناداری آزمون هاسمن کمتر از ۰.۰۵ است.

لذا از بین مدل اثرات ثابت و مدل اثرات تصادفی، مدل اثرات ثابت برگزیده می‌شود. بنابراین

می‌توان نتیجه گرفت از بین سه مدل فوق، مدل اثرات ثابت جهت برازش مدل رگرسیونی دوم

پژوهش مورد استفاده قرار گیرد.

جدول شماره ۵: آزمون تعیین روش تخمین مدل داده‌های تابلویی جهت مدل دوم پژوهش			
نتیجه	معناداری	آماره آزمون	آزمون های تشخیص روش
تأکید مدل آثار ثابت در مقابل مدل داده‌های تلفیقی	0/0000	18/312509	آزمون F تعمیم یافته
تأکید مدل آثار تصادفی در مقابل مدل آثار تصادفی	0/0000	63/658743	آزمون هاسمن
تأکید مدل آثار ثابت در مقابل مدل آثار تصادفی و مدل داده‌های تلفیقی			نتیجه نهایی

همچنین با توجه به نتایج جدول شماره (۶)، جهت مدل سوم پژوهش معناداری آزمون F تعمیم یافته (چاو) از ۰.۰۵ کمتر است. لذا از بین مدل آثار ثابت و مدل داده‌های تلفیقی، مدل آثار ثابت برگزیده می‌شود. در مرحله بعد معناداری آزمون هاسمن از ۰.۰۵ کمتر است. لذا از بین مدل آثار ثابت و مدل آثار تصادفی، مدل آثار ثابت برگزیده می‌شود. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت از بین سه مدل فوق، مدل آثار ثابت جهت برازش مدل رگرسیونی سوم پژوهش مورد استفاده قرار گیرد.

جدول شماره ۶: آزمون تعیین روش تخمین مدل داده‌های تابلویی جهت مدل سوم پژوهش			
نتیجه	معناداری	آماره آزمون	آزمون های تشخیص روش
تأکید مدل آثار ثابت در مقابل مدل داده‌های تلفیقی	0/0000	17/541794	آزمون F تعمیم یافته
تأکید مدل آثار ثابت در مقابل مدل آثار تصادفی	0/0000	74/822835	آزمون هاسمن
تأکید مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی و مدل داده‌های تلفیقی			نتیجه نهایی

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۳۱

۴-۶. نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. با توجه به اینکه برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی از سه شاخص نرخ مؤثر مالیاتی و اختلاف نرخ مالیاتی و اختلاف سود مالیاتی اندازه‌گیری می‌شود لذا در قالب سه فرضیه جداگانه هدف مذکور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

به منظور بررسی آزمون فرضیه‌ها، نخست به پیش شرط‌های برآزش مدل پرداخته می‌شود. نتایج جدول شماره (۷) نشان می‌دهد مقدار معناداری آماره F، ۰/۰۰۰ بوده و حاکی از برآزش مناسب مدل و معناداری کل رگرسیون می‌باشد. از سویی، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۹۹ بوده و به عبارتی، حدود ۹۹ درصد از متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین شده اند. همچنین، آماره دوربین واتسون با مقدار ۱/۵۱ و قرار گرفتن آن بین بازه ۱/۵ الی ۲/۵ نشان از عدم وجود خودهمبستگی مرتبه بین خطاهای مدل می‌باشد. نتایج جدول شماره (۷) نشان می‌دهد که نرخ مؤثر مالیاتی (متغیر TA i,t) با سطح معناداری (۰.۰۳۹۱) دارای رابطه مثبت و معنادار با ورشکستگی می‌باشد. نتیجه نهایی پذیرش فرضیه فرعی اول می‌باشد.

جدول شماره ۷: نتایج آزمون رگرسیون فرضیه فرعی اول					
معناداری	آماره تی	انحراف	ضریب	متغیر	
**0/0391	2/628558	0/146304	0/384568	TA	نرخ مؤثر مالیاتی
***0/000	11/79619	0/300730	3/547468	roa	سودآوری
***0/000	11/77493	0/166898	1/965212	ol	نسبت
0/1017	-	0/151675	-0/292918	lev	اهرم
*0/0534	-	0/002896	-0/006945	Current	نسبت

۳۲ \diamond فصلنامه علمی - تخصصی حسابداری و فناوری های نوین

***0/001	5/612999	0/170302	0/955905	CFGA	نسبت
0/3819	0/94343	0/00169	0/001602	MBRatio	نسبت
**0/0144	-	0/03282	-0/111787	Firmrelsize	اندازه
***0/000	480/366	0/00125	0/601099	Mktlev	نسبت
***0/002	4/93458	0/54965	2/712302	C	ضریب
2888/031				آماره F (معناداری کل رگرسیون)	
0/000000				معناداری آماره F	
0/998047				ضریب تعیین	
0/997701				ضریب تعیین تعدیل شده	
1/515481				آماره دوربین واتسون	

به منظور بررسی آزمون فرضیه ها، نخست به پیش شرط های برازش مدل پرداخته می شود. نتایج مندرج در جدول شماره (۸) نشان می دهد مقدار معناداری آماره F، ۰/۰۰۰ بوده و حاکی از برازش مناسب مدل و معناداری کل رگرسیون می باشد. از سویی، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۹۹ بوده و به عبارتی، حدود ۹۹ درصد از متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین شده اند. همچنین، آماره دوربین واتسون با مقدار ۱/۵۱ و قرار گرفتن آن بین بازه ۱/۵ الی ۲/۵ نشان از عدم خودهمبستگی مرتبه بین خطاهای مدل می باشد. نتایج جدول شماره (۸) نشان می دهد که اختلاف میزان مالیاتی (متغیر $TA_{i,t}$) با سطح معنی داری (۰.۰۶۳۷) دارای رابطه مثبت و معنادار با ورشکستگی می باشد. نتیجه نهایی پذیرش فرضیه فرعی دوم می باشد.

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۳۳

جدول شماره ۸: نتایج آزمون رگرسیون فرضیه فرعی دوم					
متغیر	ضریب	انحراف	آماره تی	معنادار	
اختلاف نرخ مالیاتی	TA	0/000595	0/000	0/6109	*0/063
سودآوری	roa	3/568885	0/273	13/041	***0/0
نسبت سرمایه در	ol	1/973103	0/160	12/299	***0/0
اهرم مالی	lev	-0/293621	0/142	-	*0/085
نسبت جاری	Current	-0/007106	0/002	-	**0/03
نسبت جریان وجه نقد	CFGA	0/971507	0/153	6/3245	***0/0
نسبت ارزش بازار به	MBRatio	0/001628	0/001	1/0397	0/3385
اندازه شرکت	Firmrelsiz	-0/108005	0/030	-	**0/01
نسبت ارزش سهام به	Mktlev	0/601116	0/001	518/16	***0/0
ضریب ثابت	C	2/687716	0/509	5/2714	***0/0
آماره F (معناداری کل رگرسیون)		2866/140			
معناداری آماره F		0/000000			
ضریب تعیین		0/998032			
ضریب تعیین تعدیل شده		0/997684			
آماره دوربین واتسون		1/515074			

به منظور بررسی آزمون فرضیه‌ها، نخست به پیش شرط‌های برازش مدل پرداخته می‌شود.

نتایج مندرج در جدول شماره (۹) نشان می‌دهد مقدار معناداری آماره F، ۰/۰۰۰ بوده و حاکی

۳۴ ◇ فصلنامه علمی - تخصصی حسابداری و فناوری‌های نوین

از برازش مناسب مدل و معناداری کل رگرسیون می‌باشد. از سویی، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۹۹ بوده و به عبارتی، حدود ۹۹ درصد از متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین شده‌اند. همچنین، آماره دوربین‌واتسون با مقدار ۱/۵۱ و قرار گرفتن آن بین بازه ۱/۵ الی ۲/۵ نشان از عدم خودهمبستگی مرتبه بین خطاهای مدل می‌باشد. نتایج جدول شماره (۹) نشان می‌دهد که اختلاف سود مالیاتی (متغیر TA i,t) با سطح معنی‌داری (۰.۰۱۵۳) دارای رابطه مثبت و معنادار با ورشکستگی می‌باشد. نتیجه نهایی پذیرش فرضیه فرعی سوم می‌باشد.

جدول شماره ۹: نتایج آزمون رگرسیون فرضیه فرعی سوم					
معنادار	آماره	انحراف	ضریب	متغیر	
**0/01	0/382	0/531	0/20330	TA	اختلاف سود مالیاتی
***0/0	5/694	0/664	3/78246	roa	سودآوری
***0/0	12/59	0/157	1/98021	OI	نسبت سرمایه در گردش
*0/091	-	0/139	-	lev	اهرم مالی
**0/03	-	0/002	-	Current	نسبت جاری
***0/0	6/082	0/158	0/96695	CFGA	نسبت جریان وجه نقد
0/3219	1/079	0/001	0/00165	MBRatio	نسبت ارزش بازار به ارزش
**0/01	-	0/029	-	Firmrelsize	اندازه شرکت
***0/0	505/8	0/001	0/60117	Mktlev	نسبت ارزش سهام به
***0/0	5/527	0/481	2/66070	C	ضریب ثابت
			2867/294	آماره F (معناداری کل رگرسیون)	

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۳۵

0/000000	معناداری آماره F
0/998033	ضریب تعیین
0/997685	ضریب تعیین تعدیل شده
1/517386	آماره دوربین واتسون

۷. نتیجه گیری، تفسیر و پیشنهادات

شواهد موجود در مورد پیامدهای اقتصادی اجتناب مالیاتی، آثار مثبت و منفی دارد. آثار مثبت اجتناب مالیاتی فراتر از مزایای آشکار جریان نقدی پس انداز مالیاتی است. به عنوان مثال کای و لیو (۲۰۰۹) دریافتند که رقابت بازار انگیزه شرکت‌ها را برای جلوگیری از مالیات بر درآمد آنها را افزایش می‌دهد و شرکت‌های موجود نیز موقعیت‌های نسبتاً نامطلوب را با انگیزه‌های قوی‌تر برای جلوگیری از مالیات نشان می‌دهند که این مسئله دلالت بر این دارد که اجتناب مالیاتی می‌تواند موقعیت رقابتی شرکت را ارتقا دهد. دسای و همکارانش، ۲۰۰۶، دریافتند که شرکت‌های آمریکایی در صورتی که سرمایه‌گذاری‌هایی غیر از سرمایه‌گذاری در شرکتشان به سرعت در حال رشد باشد، احتمال ایجاد عملیات جدید پناهگاه مالیاتی بیشتر است. این امر حاکی از آن است که اجتناب مالیاتی (با استفاده از اجتناب مالیاتی) می‌تواند کارایی تخصیص سرمایه‌گذاری شرکت‌ها را بهبود بخشد. به علاوه، گراهام و تاکر (۲۰۰۶) دریافتند که فعالیت‌ها یا اجتناب مالیاتی غیر بدهی جایگزین بدهی‌های شرکت می‌شود.

با این حال، پلاتیکانورا در سال ۲۰۱۷ دریافت شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی مشارکت دارند، نسبت بزرگتری از سررسید بدهی کوتاه مدت دارند با نشان دادن آنها به شوک‌های بزرگتر الزامات اعتباری همان طور که با شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی مشارکت ندارند، مقایسه شده است.

بسیاری از مطالعات دیگر آثار منفی اقتصادی ناشی از ماهیت مخاطره آمیز اجتناب مالیاتی را مستند می‌کنند. هسان و همکاران (۲۰۱۴) آثار اجتناب مالیاتی متهورانه را بر هزینه وام‌های بانکی یک شرکت بررسی می‌کنند و به این نتیجه می‌رسند که بانک‌ها نرخ بهره بالاتر و شرایط غیر بهره سخت‌تری را به شرکت‌هایی تحمیل می‌کنند که رفتار مالیاتی متهورانه‌تری را نشان می‌دهند (همچنین به شولین و همکارانش ۲۰۱۳، رجوع کنید).

به همین ترتیب که کربتری و ماهر (۲۰۰۹) شرکت‌هایی را نشان می‌دهند که سطوح افراطی از مدیریت مالیاتی (یا بیش از حد یا کمتر از حد) نسبت به شرکت‌های دیگر نرخ اوراق قرضه کمتری دریافت می‌کنند. علاوه بر این، آیزر و همکارانش در سال (۲۰۱۰) دریافتند که تغییرات غیر طبیعی در اختلاف دفتری مالیات، احتمالاً به دلیل فعالیت‌های برنامه ریزی مالیاتی است که به پایین آمدن میزان اعتباری منجر می‌شود، در حالی که بونسال و همکاران (۲۰۱۷) نشان دادند که اختلاف نظر بیشتری بین شرکت‌های دارای میزان اعتباری برای داشتن سطوح بالاتری از اعتراض مالیاتی وجود دارد. کاهش نرخ اوراق قرضه اعتباری، افزایش هزینه‌های بدهی و اختلاف نظر در مورد نرخ‌های اعتباری حاکی از آن است که تحلیل گران و بانک‌ها، شرکت‌هایی را مشاهده می‌کنند که در اجتناب مالیاتی مشارکت دارند تا ریسک اعتباری بالاتری نسبت به سایر شرکت‌ها داشته باشند. آثار نامطلوب اجتناب مالیاتی به بازارهای سهام نیز راه پیدا می‌کند. تحقیقات در مورد واکنش‌های قیمت سهام نشان می‌دهد که وقتی اخباری در مورد مشارکت یک شرکت در پناهگاه‌های مالیاتی وجود دارد، قیمت سهم کاهش می‌یابد (هانلون و اسلرود، ۲۰۰۹).

به گفته کیم و همکاران در سال (۲۰۱۲) اجتناب مالیاتی نیز خطر سقوط قیمت سهام در آینده را افزایش می‌دهد.

با استفاده از نظریه دسای و دارماپالا (۲۰۰۶) که قبلاً بحث شد، کیم و همکارانش (۲۰۱۱) استدلال می‌کنند که فعالیت‌های پیچیده اجتناب مالیاتی به مدیران اجازه می‌دهد تا

بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ◇ ۳۷

اطلاعات منفی در رابطه با شرکت را پنهان کنند که در صورت افشای آن به واکنش منفی بازار منجر می‌شود. هنگامی که اصطلاح "احتکار اخبار بد" به آستانه ناپایدار میرسد، بازار سهام آزاد می‌شود که همین باعث سقوط قیمت سهام می‌شود (کیم و همکاران، ۲۰۱۱)

این شواهد نشان می‌دهد که اجتناب مالیاتی حتی توسط سرمایه گذاران سهام مخاطره آمیز تلقی می‌شود. از تحقیقات گسترده در مورد آثار منفی اجتناب مالیاتی هانلون (۲۰۰۵) و بلوک و همکاران (۲۰۱۲) می‌شود دریافت که اجتناب مالیاتی با تداوم درآمد ارتباط منفی دارد که نشان دهنده تداوم کم درآمد و واریانس بیشتر آن است. علاوه بر این، اجتناب مالیاتی، به هزینه‌های ضمنی بالاتر از حقوق صاحبان سهام برای شرکت‌های فردی (تیلور و همکاران، ۲۰۱۸) و در مجموع برای کلیه شرکت‌های اقتصادی (سیکز و ویرچیا، ۲۰۱۶) منجر می‌شود. این مطالعات نشان می‌دهد که سهامداران، دارندگان اوراق قرضه، تحلیلگران و سایر مدعیان به طور کلی این نوع فعالیت‌ها را فعالیت مخاطره آمیز می‌دانند. این مشاهدات نیز مؤید آن است که "معمای تحت الشعاع قرارداد" وایزباخ (۲۰۰۲) بیان می‌کند که اگر اجتناب مالیاتی مزایای جریان های نقدی رایگان را تنها با خطر اندکی افزایش می‌دهد، پس از این همه شرکت‌ها باید بدهی‌های مالیاتی خود را به حداقل برسانند.

به رغم مزایا یا اجتناب مالیاتی، غلبه شواهد در رابطه با هزینه مرتبط با آن، ما را به این فرضیه سوق می‌دهد که اجتناب مالیاتی خطر ورشکستگی را افزایش می‌دهد. شواهد تجربی نشان می‌دهد شرکت‌هایی که در اجتناب مالیاتی شرکت دارند، دارای ریسک اعتباری بالاتر، هزینه بدهی بالاتر، عدم اطمینان از سودآوری در آینده و خطر سقوط قیمت سهام بالاتر است. همان طور که قبلاً بحث شده بود این آثار به دلیل افزایش ریسک و کاهش شفافیت شرکت‌ها، دعاوی، خطر مجازات و هزینه‌های اعتبار مرتبط با اعتراض به وجود می‌آیند.

در این تحقیق، به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال درماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران پرداختیم. در این پژوهش اطلاعات ۱۷۶ شرکت را در ۷ سال

به عنوان نمونه تحقیق برای سنجش فرضیات گردآوری کردیم و در نهایت با نرم افزار Eviews به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداختیم. در این پژوهش بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال در ماندگی مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی کردیم.

مقایسه با تحقیقات گذشته

در این بخش بر اساس مبانی نظری پژوهش و تحقیقات پیشین و همچنین مدل‌ها و متغیرهای به کار گرفته شده در این تحقیق، به تفسیر نتایج آزمون فرضیه‌ها پرداخته می‌شود:

فرضیه اول این تحقیق، میزان مؤثر مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نتیجه آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش دهاوان و همکاران^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و احتمال در ماندگی مالی پرداخته است، همخوانی دارد.

فرضیه دوم این تحقیق، اختلاف میزان مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نتیجه آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش - آسترید و کاشان^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر تعدیل کننده گزارش پایداری در رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت پرداخته‌اند همخوانی دارد.

فرضیه سوم این تحقیق، اختلاف سود مالیاتی دارای رابطه معنادار با ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نتیجه آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش - آسیدی^۳ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین بهینه سازی مالیات و ارزش شرکت در تونس پرداخته است، همخوانی دارد.

1. Dehavan et al

2. Astrid&kashan

3. Asidi

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های تحقیق

۱. با توجه به نتایج و دستاوردهای تحقیق حاضر می‌توان پیشنهادهای زیر را متصور شد: مبانی نظری و شواهد تجربی نشان می‌دهند شرکت‌ها عموماً تمایل دارند که سیاست‌های کاهش مالیاتی بکار گیرند. آشفته‌گی مالی و ورشکستگی شرکت‌ها به هدر رفتن منابع و عدم بهره‌گیری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری منجر می‌شود و این امر می‌تواند موجب فرار مالیاتی شرکت‌ها شود.

۲. به شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود که ذینفعان در شرکت‌های درمانده مالی را شناسایی کرده و نظارت دقیق‌تری بر آنها داشته باشند، چون طبق نتایج پژوهش این شرکت‌ها انگیزه زیادی برای اجتناب مالیاتی دارند. همچنین باید اشاره کرد که دسترسی به اطلاعات شرکت‌ها با مشکلات زیاد و صرف زمان طولانی همراه بود.

۳. به سازمان حسابرسی و سایر مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که به عنوان مؤسسه‌های حسابرسی معتمد بورس شناخته شده‌اند، پیشنهاد می‌گردد که با طرح ریزی و اجرای حسابرسی‌های موثر و کارآمد موجبات شناسایی و گزارش به موقع بحران‌های مالی موجود پنهان در شرکت‌ها را با مراجع ذیربط و مدیران مالی شرکت‌ها فراهم کند، تا با آگاهی و اقدامات به موقع از بروز مراحل بعدی درماندگی مالی جلوگیری گردد. با توجه به مطالب، می‌توان پیشنهاد کرد که دولت‌ها در سراسر جهان در مقابله با این گونه بحران‌ها وارد عمل می‌شوند و سیاست‌های مالی و پولی خود را آن گونه تنظیم می‌کنند که خسارت ناشی از این بحران‌ها را بر بازار سرمایه و سرمایه‌گذاران خرد و کلان حداقل کنند. در کشور ما همانند سایر کشورها انتخاب راهکارهای مناسب برای کاستن از خسارت‌های ناشی از بحران‌های مالی، نیازمند شناسایی ویژگی‌های بازارهای مالی کشور و نحوه تأثیر پذیری آن‌ها از بحران‌ها می‌باشد.

پیشنهادات برای تحقیقات آتی

همواره گام نهادن در راه رسیدن به هدف، با محدودیت هایی همراه است که باعث می شود رسیدن به هدف مورد نظر با کندی همراه شود. پژوهش نیز به عنوان فرآیندی در جهت نیل به هدف حل مسئله پژوهش، از این امر مستثنا نیست. لذا در این قسمت با ارائه محدودیت های پژوهش، سعی بر آن است که به خواننده این پیام داده شود تا بتواند در تعمیم نتایج پژوهش با آگاهی بیشتری عمل کند و در مورد فرآیند پژوهش قضاوت عادلانه ای داشته باشد. در این زمینه محدودیت های پژوهش حاضر به شرح زیر قابل ذکر است:

۱. وجود صنایع گوناگون با ویژگی های منحصر به فرد خود باعث می شود که اجتناب مالیاتی در هر کدام از صنایع مربوط متفاوت باشد. بنابراین، پیشنهاد می گردد که در پژوهش های آتی موضوع این پژوهش در سطح صنایع به تفکیک مورد بررسی قرار گیرد. به علاوه دوره زمانی تحقیق افزایش یابد و تحقیق در بازه طولانی تری انجام شود.

۲. آثار ناشی از تورم و تفاوت در روش های حسابداری در اندازه گیری و گزارشگری رویدادهای مالی ممکن است بر نتایج تحقیق تأثیرگذار باشد که به دلیل دسترسی نداشتن به اطلاعات، تعدیلی از این بابت صورت نگرفته است.

۳. درباره این تحقیق عوامل دیگری از جمله عوامل کلان اقتصادی و سیاسی و تورش های رفتاری سرمایه گذاران حقیقی وجود دارد که از دسترس محقق خارج بوده است. این عوامل می توانند بر نتایج تحقیق اثرگذار باشند؛ لکن اثر این عوامل در این تحقیق در نظر گرفته نشده است.

۴. برخی از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال های مورد بررسی، فعال نبوده و معامله بر روی سهام آنها راکد بوده است؛ به این دلیل از اطلاعات این شرکت ها در تحقیق حاضر استفاده نشده است.

۵. بررسی رابطه دیگر مکانیزم های اجتناب مالیاتی با احتمال ورشکستگی و.....

۶. بررسی اجتناب مالیاتی با کیفیت سود و.....

۷. بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با احتمال ورشکستگی در شرکت های پذیرفته شده در فرابورس

منابع

منابع فارسی

۱. افلاطونی، عباس و لیلی نیکبخت (۱۳۸۹)، کاربرد اقتصادسنجی در تحقیقات حسابداری، مدیریت مالی و علوم اقتصادی. چاپ اول. تهران: انتشارات ترمه.
۲. برزگری خانقاه، دکتر جمال، عباسی، دکتر ابراهیم، قدک فروشان، مریم (۱۳۹۹). بررسی اثر تعاملی ریسک مالیاتی و مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، ۱۱(۱)، ۱۵۹-۱۸۹.
۳. باباجانی، جعفر و مجید عبدی (۱۳۸۹)، رابطه حاکمیت شرکتی و سود مشمول مالیات شرکت‌ها. پژوهش‌های حسابداری مالی، سال دوم، شماره ۳، صص ۶۵-۸۶.
۴. بهار مقدم، مهدی و میثم امینی‌نیا (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و جسورانه بودن مالیات. پژوهش‌های حسابداری مالی، سال ششم، شماره ۴، صص ۲۳-۳۶.
۵. پورحیدری، امید و امید سروستانی (۱۳۹۲)، شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر مدیریت مالیات. دانش حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۲، صص ۸۹-۱۱۰.
۶. پورحیدری، امید، فدوی، محمدحسن و میثم امینی‌نیا (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر شفافیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه پژوهشنامه اقتصاد، سال چهاردهم، شماره ۵۲، صص ۶۹-۸۵.
۷. حساس‌یگانه، یحیی و مجتبی گل‌محمدی شورکی (۱۳۹۲)، رابطه بین نرخ مؤثر مالیات و ویژگی‌های شرکت. فصلنامه پژوهشنامه مالیات، سال نوزدهم، شماره ۱۲، صص ۲۳۹-۲۶۴.

۸. دیانتی دیلمی، زهرا، بنی مهد، بهمن و الهام روستایی دره میانه (۱۳۹۴)، رابطه بین استراتژی تجاری شرکت و سطح اجتناب مالیاتی. فصلنامه پژوهشنامه مالیات، سال ۲۳، شماره ۲۵، صص ۱۲۳-۱۵۵.
۹. عبدالخلیق، رشاد و بییناجین کیا (۱۳۷۹)، پژوهش های تجربی در حسابداری: دیدگاه روش شناختی. ترجمه محمد نمازی، چاپ اول، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
۱۰. کنگرلویی، محمد. جلالی، حسین. جمالی، رضا (۱۳۹۵) بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت با تأکید بر هزینه نمایندگی و کیفیت افشای شرکتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد.
۱۱. عابدی، حیدر. مقدسی، رضا. پورحیدری، حسین (۱۳۹۴) بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی با ارزش شرکت و مطالعه اثر تعدیل کنندگی شفافیت اطلاعاتی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
۱۲. مشایخی، حسین. علی پناه، جلیل (۱۳۹۳) تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش شرکت. پایان نامه کارشناسی ارشد.
۱۳. رضایی، حسین (۱۳۹۳) تأثیر ساختار مالکیت بر اجتناب مالیاتی شرکت ها، پایان نامه کارشناسی ارشد.
۱۴. دیدار، جعفر (۱۳۹۳) بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی و شکاف مالیاتی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
۱۵. فخاری، حسین. طهماسبی، سعید (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری، تهران، مؤسسه آموزش عالی نیکان
۱۶. تاجمیر ریاحی، حامد. اسدی، زهرا (۱۴۰۰)، تأثیر آشفتگی مالی بر اجتناب از پرداخت مالیات در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های راهبردی بودجه و مالی دوره ۲، شماره ۴.

منابع لاتین

- 1-Asidi, C.S., Blouin, J.L., Larcker, D.F. (2016). The Incentives for Tax Planning. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 53, No. 1-2, Pp. 391–411.
- 2-Balakrishnan, K., Blouin, J.L., Guay, W. (2012). Does Tax Aggressiveness Reduce Financial Reporting Transparency? Working Paper. <http://ssrn.com/abstract=1792783>.
- 3-Beck, P.J., Davis, J.S., Jung, W.-O. (1996). Tax Advice and Reporting under Uncertainty: Theory and Experimental Evidence. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 13, No. 1, Pp. 49–80.
- 4-Brazel, J.F., Dang, L. (2008). The Effect of ERP System Implementations on the Management of Earnings and Earnings Release Dates. *Journal of Information Systems*, Vol. 22, No. 2, Pp. 1–21.
- 5-Chen, Y., Huang, S.H., Pereira, R. & Wang, J. (2009) Corporate Tax Avoidance and Firm Opacity, Discussion Paper.
- 6-Chenhall, R.H., Morris, D. (1986) The Impact of Structure, Environment, and Inter Dependence on the Perceived Usefulness of Management Accounting Systems. *The Accounting Review*, Vol. 61, No. 1, Pp. 16–35.
- 7-Cranford, S., Murias, F., Schutzman, M. (2012) Elevating Tax Department Productivity with an “Efficiency Dividend”. *Corporate Tax Management*.
- 8-Christensen, J. A., and Demski, J. S. (2003). *Accounting Theory, an Information Content Perspective*. Irwin: McGraw-Hill.
- 9-Davenport, T. H. (2000). The Future of Enterprise System-enabled Organizations. *Information Systems Frontiers*, Vol. 2, No. 2, Pp. 163-180.

- 10-Desai, M.A., Dharmapala, D. (2009). Corporate Tax Avoidance and Firm Value. *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 91, No. 3, Pp. 537–546.
- 11-Dorantes, C.-A., Li, C., Peters, G.F., Richardson, V.J. (2013). The Effect of Enterprise System Simple Implementations on the Firm Information Environment. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 30, No. 4, Pp. 1427–1461.
- 12-Dyreg, S.D., Hanlon, M., Maydew, E.L. (2008). Long-run Corporate Tax Avoidance. *The Accounting Review*, Vol. 83, No. 1, Pp. 61–82.
- 13-Galbraith, J.R. (1974). Organization Design: An Information Processing View. *Interfaces*, Vol. 4, No. 3, Pp. 28–36.
- 14-Gallemore, J., Labro, E. (2015). The Importance of the Internal Information Environment for Tax Avoidance. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 60, No. 1, Pp. 149-167.
- 15-Gong, G., Li, L.Y., Xie, H. (2009). The Association between Management Earnings Forecast Errors and Accruals. *The Accounting Review*, Vol. 84, No. 2, Pp. 497–530.
- 16-Graham, J. R., Harvey, C., Rajgopal, S. (2005). The Economic Implications of Corporate Financial Reporting. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 40, No. 1-3, Pp. 3-73.
- 17-Hanlon, M., Heitzman, S. (2010). A Review of Tax Research. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 50, No. 2-3, Pp. 127–178.
- 18-Hitt, L. M., D. J. Wu, and X. Zhou. (2002). Investment in Enterprise Resource Planning: Business Impact and Productivity Measures. *Journal of Management Information Systems*, Vol. 19, No. 1, Pp. 71-98.

- 19-Hodge, F.D., Kennedy, J.J., Mains, L.A. (2004). Does Search-Facilitating Technology Improve the Transparency of Financial Reporting? *The Accounting Review*, Vol. 79, No. 3, Pp. 687–703.
- 20-Horngren, C.T., Datar, S.M., Foster, G., Rajan, M., Ittner, C.D. (2012). *Cost Accounting: a Managerial Emphasis*. Prentice Hall, Pearson.
- 21-Jennings, J., Stoumbos, R., Tanlu, L. (2012). The Effect of Organizational Complexity on Earnings Forecasting Behavior. Working Paper, ssrn.com/abstract=2130119.
- 22-Mills, L.F., Erickson, M.M., Maydew, E.L. (1998). Investments in Tax Planning. *Journal of the American Taxation Association*, Vol. 20, No. 1, Pp. 1–20.
- 23-Pasternak, M. & Rico, C. (2008). Tax Interpretation, Planning, and Avoidance: Some Linguistic Analysis. *Akron Tax Journal*.
- 24-Phillips, J.D. (2003). Corporate Tax-Planning Effectiveness: the Role of Compensation-Based Incentives. *The Accounting Review*, Vol. 78, No. 3, Pp. 847–874.
- 25-Rego, S. (2003). Tax Avoidance Activities of U.S. Multinational Corporations. *Contemporary Accounting Research*, Vol. 20, No. 4, Pp. 805–833.
- 26-Rego, S., Wilson, R. (2012). Equity Risk Incentives and Corporate Tax Aggressiveness. *Journal of Accounting Research*, Vol. 50, No. 3, Pp. 775–810.
- 27-Robinson, J.R., Sikes, S.A., Weaver, C.D. (2010). Performance Measurement of Corporate Tax Departments. *The Accounting Review*, Vol. 85, No. 3, Pp. 1035–1064.

28- and Pirzada, K. (2020), "The role of sustainability reporting in shareholder perception of tax avoidance", *Social Responsibility Journal*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.

29-Williams, P. (1996). The Relation between Prior Earnings Forecast by Management and Analyst Response to a Current Management Forecast. *The Accounting Review*, Vol. 71, No. 1, Pp. 103–115.

30-Wilson, R. (2009). An Examination of Corporate Tax Shelter Participants. *The Accounting Review*, Vol. 84, No. 3, Pp. 969-999.

31-Dang, Van Cuong, and Xuan Hang Tran. "The impact of financial distress on tax avoidance: An empirical analysis of the Vietnamese listed companies." *Cogent Business & Management* 8.1 (2021): 1953678.